

Rautakauteen
Vainmalan Malmito
Lempäälässä.

Kirjoittaja sai Toimeksiin po-
heta viikkamarkkalleen syysk. 1918

Tutkimassa Vainmalan karjulla
v. 1916 maantietä aineuttamalla
tutkittua löytöpaikkaa, jota
A. M. Fallgren mainittuna vuonna
oli käynyt tarkastamassa, mutta
jota hän silloin ei voinut tutkia,
koska maa oli jäätynyt.

Mainittu karja alkaa n. 1/2
km. Lempäälän asemalta itään,
neli Lempäälän sillan toisella
puolella. Sen alkupäässä, joka
Vainmalan kylän
on Forsdalen maata, on pitkin
karjaa Mutkolan maantien kum-
malla puolella useita asuto-
ja, kuten ent. kauppias Wallerin,
Seppä Nurmen, Matti Salminen,
Kalle Jakobssonin, Lindellin,
Lindforsin, Ojaseen y.m. (ks.
J. Ailion kartta-aihe maata). Tästä
Lienoosta on ilmoitettu muutamia löy-
tyjä varhaisemmalta rautakaudelta
ja osaksi varmaankin myöhemmältäkin
rautakaudelta (sekä myös Kivikaudelta),
nim. Seppä Nurmen pikamaalta 2
kouruallasta, jotka ovat Ilämeen
museossa (Erkki Nurmen
ilmoituksen mukaan).

Seppä Nurmen aittarakun-
nuksen edessä on ollut n. 1 metrin
levyistä ja 70 cm korkeista
"Kivivallia" (ja mustaa maata) n. 8 m
pituudelta. Siitä olisi löytynyt
sitä aikanaan tasoitettua

Kansallismuseossa oleva Keikään Terä
(N:o 4130:4) ^{sestä löytyi} Sepänpoika Erkki Nur-
men kertomuksen mukaan soikea
Tuluskivi, nuolenterä, pronssiketju
(„Kiiltävää viljaa”, s. o. viljaa). Myöskin
Lindellin asunonperustusta Kairot-
taessa olisi löytynyt joku nuolen-
terä y.m., ja nimikään joitakin
esineitä (?) seppä Nurmen asunon
kohdalla olevan Tällin edustalla
maantien alennustyössä.

Maaperässä on Turpeen alla
usein kohden mustaa, tuhauketaista
kulttuurimaata syvinkin vauraita.
Tsontalon vauha isäntä kertoi seppä
Nurmen rajau kohdalla vetäneensä
pellolle mustaa maata Kymmenin
kuormia. Sitä on vieläkin Tällä
kohdalla maantien et. puolella
sangen syvästi. Samoin on mustaa
maata havaittavaa Lindforsin
asunnolle menevän tien reunassa.
Löytöalueen kulttuurikerros on maan-
tieltä alennuksesta, jolloin karjun
muodostamaa töyrästä alennettiin
eniten ^(n. 3m.) rajau ja asunon välisellä
kohdalla — mustaa maata pellolle
vedettiin ja vielä soraakin kar-
justa ajettaessa tulivat sudimmaksi
osaksi hävitettyä, joten riittävä
käsitys paiknan alkuperäisestä
muutoksesta enää on vaikeata saada.

Mitä tulee paiknan topo-
grafiaan, on karju löytöalueen
kohdalla aiemmin, ennen Kuokkolan

ja Herralan koston perkaamista 1800-
luvun puolivaiheille, muodostanut ka-
pean kammoksen veten väille. Pohjois-
essa on Ahialanjärvi ulottunut
Narjun juurelle asti, sen sijaan, että
^{mainittulla}
~~sen~~ paikalla nyt on laaja kaistale
vesijättöä. Eteläpuolella näyttää
vanha rantaääräs n. 50 metrin
päässä seppä Murmen asunnosta,
että vesi on ulottunut siihen asti.

Kaivauksia. Tallin itäpäähän
Kondalla, josta on maantiesoraa
vedetty, oli enää nähtävänä ^(ainoastaan) pö-
nen kummun tapaista. Siinä oli
Tukkajuvon sekä Tuoren että
Kuivan, Miedan sisässä, mutta
mitään muuta eriytyä huomatta-
vaa ei siinä ollut.

Lähes 20 metrin päässä täs-
tä, myös maantien N. puolella,
löytyi sorakuopan laita puolelta,
rakenteesta mustasta maasta pieni
määrä palaneita ihmiskunnan sirpa-
leita, joten tässä on voinut
olla kauta.

Pajan kondalla, toisella
puolen maantietä tavattiin n. 1/2
m korkeisen ison maakiven ym-
päriksi palaneita raontäytteenä
olleita savekappaleita. Niitä
etiäytyi n. 3 m pituisella ja 2 m

levyisellä alalla (joka on voinut olla
suurempikin) maan pinnalta alhaen
aina $\frac{1}{2}$ m syvyyteen. Kappaleet
sijaitsevat mustan maan seasta
ilmaan mitään nähtävää järjestyksiä
jo rautakappaleiden erinäköisen
isou kiven ympärillä, näyttää, ettei
Tässä ole voinut ^{olla} ihmisasutus eikä
muuta tavallisen rakennus.
Samaa todistaa itse palasten
muoto. Palaset eivät milloinkaan
ole pitkiä, ^{vaan enintään n. 10}
^{Kuitenkin tavall. halkeneita.}
senttimetrisiä mittaisia, ^{muodo-}
ta päättäen ne ovat olleet pinnalta
pyöreitä, isojen, joskus pienempiä
ja ^{palottujen} puiden ^{raakotajatekijä}
Luultavasti ovat puut olleet kes-
ronseen ladottuja, jota ehkä on
ympäröinyt siistikerkikko, ja rakkosten
on sitte liivistetty oormilla saava.

Toisi ajatella paikalla ollutta
ruumiinrottoarina ^{muuta kuin}
^{(ei ole löytynyt ihmisluita (seurien kylä)}
saava palasten ^{yhteydessä} ^{on löy-}
^{tyneitä?}
Eipyt ^{vaan} ^{kevoisen kampaista}
^{nähtävästi sekundaarisia} ^{lähetyä} Tämä
ajatus nyljäkä. Pikkemmin voisi
ajatella rajanakjoa, vallaankia
kun rautakappaleet ovat osaksi
^{ja puitakerroksen pihkafakareit} ^{olleet} ^{hauraitti palasten}
kuonaksi palaneita, ja kuon-pai-
kalla, vakkain toista tuhatta
muotta jälkeäpäin sijaitse paaj-
Varmaista esineistöjä saatiin
vain joukko Saviasian palasta
ja lävistetty eläimen hammas
(amuletti).

Kenties on paikalla siten
ollut varhemman rautakauden
aikainen Malmista ja täällä
huone jälkeen ^{esihistoriallisena} tehran paaja ja arvot
Helsingissä, 2/III 18 Juunis ilto.

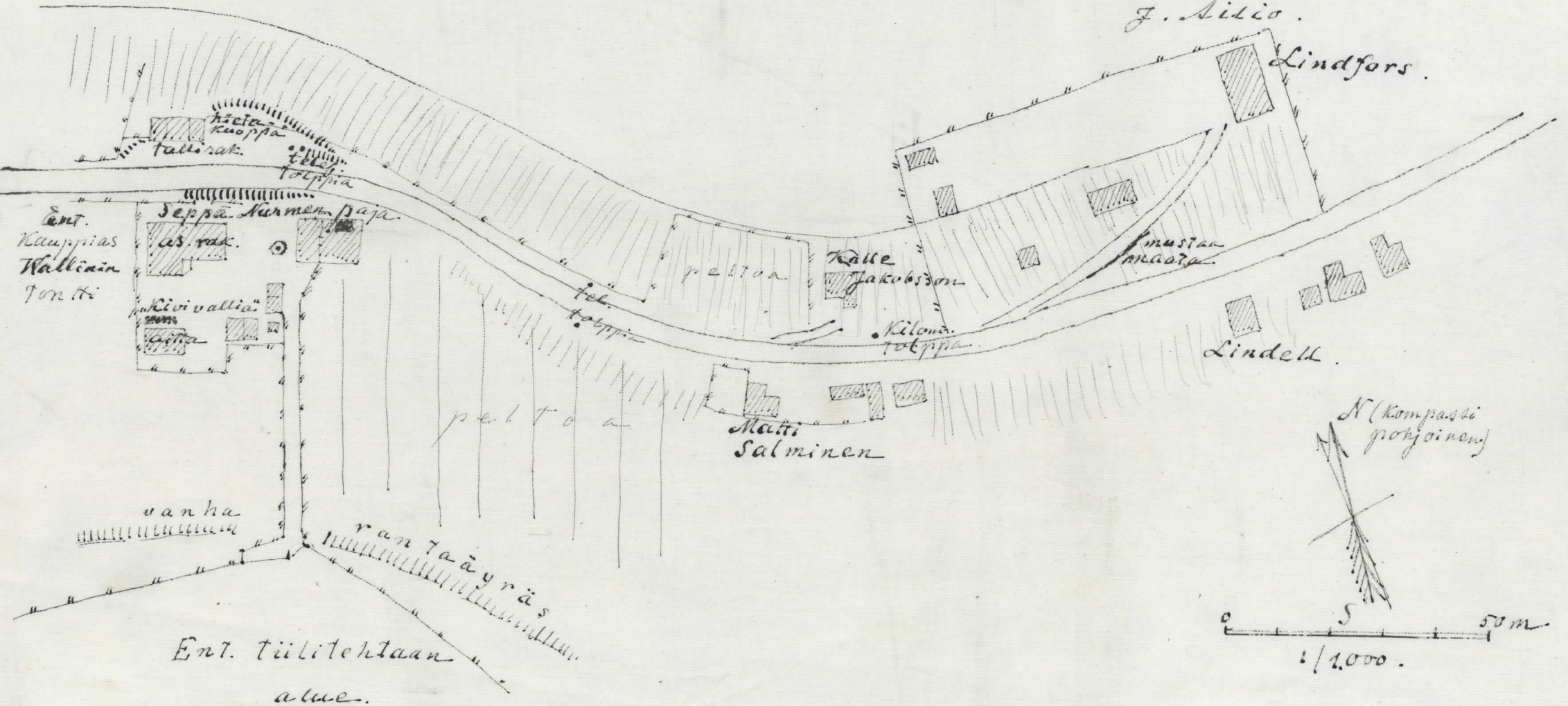
Ahtialanjärvi (Kaasempane)

Varhemman rautakauden
aikainen
Löytöalue.

Vaihmalan karjulla
Lempäälässä.

Syyskuu 1908
Kartoitti
J. Sidio.

vesijättöä

Ent.
Kauppias
Wallin
Tontti

Seppä Nurmepaja
as. rak.
Kiviwallia
kivi

Matti
Salminen

Kalle
Jakobszon

Kilona
töppä

Lindfors

Lindell

N (Kompassi
pohjoinen)

0 5 50 m.
1/1000.

Ent. tiilitehtaan
alue.

Lempäälä, Väihmalan harju

Kuva 1. Väihmalan harjun rautakautinen työpaikka
Seppä Nurmen pajan kohdalla.

Kuva 2. Sama kuin edellä. Kalmisto kuvassa
korkeimman puitten ja telefontolppain vä-
lillä.

Valok. J. Ollio 14/X 1918.